

Școala Agatonia – patrimoniul pentru copii

Școala Agatonia este cel mai temerar proiect al Asociației Gaspar, Baltasar & Melchior, înființată de familia Scripcariu – Adriana, istoric de artă, și Virgil, sculptor, la Piscu, un fost sat de olari, din apropierea Bucureștiului. Din 2006, asociația a inițiat și organizat numeroase proiecte de promovare a patrimoniului cultural adresate în special copiilor, iar în 2012 au reușit să editeze chiar un manual opțional cu această temă, pentru clasele III-IV. Manualul poate fi descărcat gratuit de la adresa: <http://patrimoniupentrucopii.piscu.ro>, iar cei care doresc să fie la curent cu istoricul și mersul proiectelor lor pot explora platforma online: www.piscu.ro.

Igloo: Asociația Gaspar, Baltasar & Melchior a desfășurat în ultimii ani mai multe programe adresate copiilor, legate în special de meșteșugul olăritului. Cum au condus aceste activități către un manual cu și despre patrimoniul, pentru ciclul primar?

Adriana Scripcariu: Începând cu anul 2007, asociația noastră a organizat diferite activități pentru copii, dar și pentru adulți, pe teme de patrimoniu. La început, da, a fost lutul. Aflându-ne într-un sat de olari, ne-a preocupat transmiterea către copiii locului a acestui element de patrimoniu material, dar mai ales imaterial, local – meșteșugul olăritului. De la școli de vară sătești pentru copii până la ateliere realizate la cererea unor instituții ca Ambasada Germaniei, P&G sau RBS, am povestit și încă povestim tuturor celor interesați despre posibilitățile creatoare ale argilei, despre utilaje, procedee, forme, obiceiuri vechi. Din multele povești și din bucuria musafirilor noștri, mai ales copii, a luat naștere în 2008 *Prima mea carte despre lut*, literatură de specialitate... pentru cei mici. Proiectul a crescut, ideile și partenerii s-au înmulțit. Așa s-au realizat tabere și excursii tematice despre patrimoniu. Am antrenat copiii în a observa, a prețui și a meșteri din bogăția de moștenire a fiecărei zone care ne găzduia: Sibiel, Șurdești, Bran, Curtișoara, Piscu, Vama Veche, Hurezi, Mogoșoaia. Așa, de-a lungul anilor, a crescut zona de documentare și numărul experiențelor care ne arătau cât de interesați sunt copiii de patrimoniu atunci când le este expus potrivit și atractiv și cât de puține din aceste informații le sunt transmise în cadrul programelor școlare. Așa mi-a venit ideea de a concepe un manual școlar zonal Patrimoniu Cultural și am început cu județul Ilfov, cel pe care îl cunoșteam cel mai bine. Este primul manual școlar zonal pe această temă.

Igloo: Primul loc în care manualul va fi folosit este chiar Școala Agatonia, o inițiativă independentă și inedită încă pe la noi. Povestiți-ne, vă rugăm, mai multe despre proiectul școlii. Cum selectați copiii care participă la cursurile/atelierele voastre?

Adriana Scripcariu: E adevărat, totul a început în preajma Școlii Agatonia, dar mai ales în familie. În discuțiile cu elevii, dar și cu copiii mei, am găsit tonul potrivit și am avut experiențele cele mai convingătoare despre posibilitatea de a transmite informații despre patrimoniu, aparent complicate, dar în fond atât de simple, către acest segment de vârstă. Agatonia este o mică școală primară, pe care am înființat-o în anul 2011 în satul Piscu. Acest proiect este rezultatul nevoilor familiei noastre, destul de numeroasă, dar și a dorinței de a veni în întâmpinarea unei comunități sătești lipsite de școală primară aproape de casă. Este un proiect social, o școală privată care nu percepe taxă de școlarizare. Susținem mica instituție de învățământ din

activitățile Asociației, în principal workshopuri de meșteșug pentru toate vârstele. În prezent avem o clasă a II-a în care învață 5 copii, iar în toamnă vom mai deschide o clasă I.

Igloo: Ați discutat deja folosirea manualului și de către alte școli? Sunt profesorii deschiși către un astfel de curs opțional?

Adriana Scripcariu: În anul școlar 2012-2013, manualul nostru despre patrimoniu este folosit la clasă în 14 școli din București și județul Ilfov. De inspirat, sper că inspiră mai mulți îndrumători, căci primul tiraj al cărții, de 1 000 de exemplare, este aproape epuizat. Am găsit o mână de profesori care au rezonat cu proiectul, dar sunt convinsă că ei sunt mai mulți. Majoritatea cadrelor didactice fac parte din aceeași generație care are încă măcar o ancoră afectivă la sat. Pentru noi, această ancoră contează foarte mult. Aducându-și aminte de copilărie, ei simt imediat gustul apei păstrată în oală de pământ, mirosul plitei cu foc de lemne, simt preaplina sărbătorilor vechi, în care tot satul răsuna de colinde. Odată această trăire regăsită, drumul spre inima lor e deschis. Acesta este entuziasmul inițial. De aici și până la implementarea manualului, trebuie trecut însă prin rigourile administrative. Trebuie ca și părinții copiilor să-și dorească acest opțional. Trebuie ca învățătorul să obțină avizul de implementare de la Inspectoratul școlar, pe baza documentației pe care noi o punem la dispoziție. Sperăm ca începând cu anul școlar 2013-2014 să obținem un aviz global din partea Inspectoratului Județului Ilfov și cel al orașului București. Astfel, manualul va prezenta mai multă credibilitate și va da mai puține bătăi de cap entuziaștilor. Mai este nevoie însă și de o preocupare reală din partea celui care predă după acest manual. Trebuie discernământ pedagogic, abordare interdisciplinară, dinamism, altfel

discernământ pedagogic, abordare interdisciplinară, dinamism, altfel spus, trebuie chef și echilibru. În mâna unui cadru didactic blocat în clișee și scheme, acest manual poate deveni o armă împotriva patrimoniului. Este o corvoadă spre exemplu să înveți pe de rost informația propusă. Mănuit însă cu tact și cu o dragoste reală de copii și patrimoniu, el poate deschide un univers, poate construi o pasiune pentru restul vieții și mai ales poate fundamenta o atitudine civică.

Igloo: Ce tipuri de activități vin în completarea manualului propriu-zis? Din experiențele de până acum cu copiii, ce vi se pare că îi atrage mai mult?

Adriana Scripcariu: Pe lângă informația expusă cu multe imagini însoțitoare, propunem ca teme de lucru, de obicei, compuneri, schițe după obiective de patrimoniu material, micro-cercetări de tip antropologic, rebusuri, toate la nivelul de înțelegere al vârstei. Complementar, propunem excursii tematice absolut necesare pentru a vedea și experimenta pe viu frumusețea patrimoniului. Copiii răspund bine la provocările de tip meșteșugăresc. În ultimii ani au trecut pe la roata olarului, prin mijlocirea noastră, nu exagerez, mii de copii. În 99% din cazuri, copiii sunt cu totul fascinați. Lucrează însă cu plăcere și alte mici obiecte meșteșugărești. Întâlnirea cu lemnul, cu lâna, cu culorile sunt foarte plăcute copiilor.

Igloo: Care vi s-au părut cele mai frumoase/mulțumitoare reacții sau rezultate din partea lor?

Adriana Scripcariu: Reacțiile care ne-au bucurat au început la Piscu, unde de la an la an patricipantii la școala de vară Lut Ars au fost mai mulți și mai entuziași. Evaluările pe care le-am făcut la sfârșitul cursurilor mai lungi ne-au arătat că fie și într-o atmosferă lipsită de presiuni, unde copiii au venit de plăcere, cunoștințele s-au sedimentat. Acești copii, care nu știau nimic în urmă cu 7-8 ani despre istoria meșteșugului din care au trăit bunicii lor, îndeletnicirea cu care satul lor iese din anonimat și intră în cărțile de artă populară, au petrecut zile frumoase cu bătrânii satului, cu lutul, cu poveștile olarilor. Se întâmplă uneori ca abia în fața discursului nostru laudativ, noi care suntem „venetici”, străini stabiliți în sat, ei, sătenii din Piscu, să sesizeze că dețin încă ceva de preț, un foc care, din păcate, încet, încet se stinge. Atunci când copiii exclamă spontan în fața unor exponate de muzeu, atunci când simți că ei încep să aprecieze patrimoniul, în aceste vremuri în care universul lor este atât de asaltat de nonvaloare și produse ieftine de divertisment, atunci ai speranțe că efortul tău poate rodi. O bucurie am avut și în toamna trecută, cu prilejul unei expoziții de patrimoniu românesc în Italia, la Pescara, unde am încercat să contribuim la o imagine pozitivă a comunității imigrante românești.

Igloo: Cât de dificilă este realizarea unor astfel de programe pentru copii? Cine v-a fost alături și cum v-ați descurcat între provocările organizatorice, economice și administrative?

Adriana Scripcariu: Eu cred că realizarea în sine nu este dificilă. Depinde mult de disponibilitatea pe care o ai. Pentru mine, personal, dificultatea, dar și tot elanul au venit din coordonarea în paralel a mai multe proiecte, dintre care, cel mai important, cel al familiei proprii, destul de amplu. Atunci când rezonezi cu aceste lucruri și te ocupi de educația copiilor, este imposibil să nu simți că este necesar să le transmiți dragostea pentru patrimoniu. Eu am experiența „omului de ONG”, a unei echipe mici care se gospodărește și este responsabilă cu toate etapele unui proiect. La noi nucleul este familia. Am benefici-

at de câteva finanțări, unele mai simple, mai directe, altele în schimb destul de anevoioase, ca demers administrativ. Am avut totuși parte de oameni care au înțeles, au apreciat preocupările noastre și ne-au sprijinit după puterile lor. Ne-a încurajat mereu arhitectul Șerban Sturdza. Muzeul Țăranului Român ne-a deschis porțile și ne-a ajutat cu informații, imagini și mai ales disponibilitate. Mai multe ONG-uri locale, cu care am colaborat, câțiva prieteni fotografi ne-au acordat încrederea lor. Reușita proiectelor noastre și curajul de a merge înainte se datorează acestor numeroase întâlniri. Pe cei care doresc să inițieze proiecte asemănătoare îi încurajez și le amintesc o vorbă cu dus și întors: cu bune și cu rele, România este țara tuturor posibilităților! Cu toate dificultățile administrative, cu tot golul legislativ, cu multă indolență și precaritate a conducătorilor noștri, mai există și mulți sufletești, mai există bun simț și mai există o mare și nespusă nevoie de frumos, la toate vârstele.

Igloo: Care vă sunt planurile pentru 2013? Intenționați, poate pe termen mai lung, să creați manuale dedicate patrimoniului și pentru alte zone?

Adriana Scripcariu: Pentru 2013 avem planuri destule. Dorim să extindem spațiul școlii și pe cel destinat atelierelor pe care le organizăm. Avem un proiect inedit, aproape gata de implementare: Caravana Meșteșugurilor, un atelaj mobil care cuprinde mai multe ateliere meșteșugărești, gata pentru peripluri și participare la diferite evenimente. Am început lucrul la două noi manuale Patrimoniu cultural: Județul Brașov și Orașul București. Avem colaboratori în țară care doresc să se ocupe de zonele unde trăiesc și lucrează: Fundația IUGA în Maramureș și Asociația ACTIS în județul Timiș. Cu mult optimism, am putea avea, la sfârșitul anului 2013, patru noi manuale de patrimoniu. Proiectul ar putea prinde astfel consistență și în câțiva ani am putea

Fotografii: Asociația Gaspar, Baltasar & Melchor